

Sygn. akt VI RCa 106/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Lech Dłuski (spr.)
Sędziowie:	SO Jolanta Biernat-Kalinowska SO Marta Banaś-Grabek
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2020 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. K.**

przeciwko **L. D.**

o alimenty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie

z dnia 17 marca 2020 r., sygn. akt III RC 102/19

1. Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I o tyle tylko, że podwyższa ustalone tam alimenty do kwoty po 500 złotych miesięcznie.
2. W pozostałym zakresie apelację oddala.
3. Nie obciąża pozwanego kosztami procesu za II instancję na rzecz powódki.
4. Przyznaje ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Szczytnie na rzecz radcy prawnego M. S. wynagrodzenie w kwocie 300 zł (trzysta złotych) powiększone o podatek VAT za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu za instancję odwoławczą.

Marta Banaś-Grabek Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska

Sygn. akt **VI RCa 106/20**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Szczytnie wyrokiem z dnia 17 marca 2020 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III RC 102/19 z powództwa B. K. przeciwko L. D. o alimenty zasądził od pozwanego na rzecz powódki alimenty w kwocie po 300 zł miesięcznie płatne z góry do dnia 10 każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, do rąk powódki, poczynając od 22 maja 2019 r (punkt I); w pozostałej części powództwo oddalił (punkt II); nie obciążył pozwanego kosztami sądowymi za I instancję (punkt III); wyrokowi w punkcie I nadał rygor natychmiastowej wykonalności (IV); zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 800 zł oraz 184 zł podatku VAT od tej kwoty tytułem opłaty za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu oraz kwotę 243,72 zł tytułem poniesionych wydatków (punkt V).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy powołał się na treść art. 60 § 2 k.r.o., z której wynika, że jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku. Sąd Rejonowy wskazał, że w tym przypadku ma zastosowanie również art. 135 § 1 k.r.o., zgodnie z którym zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Sąd Rejonowy podał, że na rozprawie pozwany oświadczył, że jest świadomy tego, że powódce należą się alimenty, ale z uwagi na swoją aktualną sytuację zdrowotną, a w konsekwencji zarobkową i niepewność przyszłości nie jest w stanie płacić alimentów na rzecz powódki. Sąd Rejonowy podkreślił, że gdyby małżonkowie mieszkali razem, tworzyli związek i prowadzili wspólne gospodarstwo domowe mieliby do dyspozycji dochody z dwóch źródeł, tj. świadczeń powódki i wynagrodzenia pozwanego. Wskutek orzeczenia rozwodu prowadzą oddzielne gospodarstwa domowe, a obecnym źródłem utrzymania powódki są jedynie świadczenia rentowe, które uniemożliwiają samodzielne utrzymanie się. Sąd Rejonowy dostrzegł zmianę w stanie zdrowia pozwanego, jednak uznał, że jego sytuacja jest niewątpliwie lepsza od sytuacji powódki. Sąd Rejonowy podał, że miesięczne dochody powódki nie przekraczają kwoty 900 zł i nie byłaby ona w stanie utrzymać się samodzielnie i zapewnić sobie leczenia w niezbędnym zakresie. Powódka otrzymuje pomoc ze strony rodziny, jednak są to osoby zobowiązane do alimentacji w dalszej kolejności, niż pozwany. Sąd Rejonowy zauważył, że dochody pozwanego już na etapie wniesienia pozwu były wyższe, niż wskazywane w pozwie, jednocześnie w trakcie postępowania zaszła istotna zmiana po stronie pozwanego co do uzyskiwanych przez niego dochodów oraz możliwości zarobkowych, co najmniej do września 2020 r. Sąd Rejonowy wskazał, że zasiłek chorobowy został przyznany pozwanemu jedynie do dnia 24 marca 2020 r. Sąd zauważył, że do maja 2019 r. pozwany wspierał swoje dzieci znacznymi kwotami, a synowi ponadto zapewnił mieszkanie, wobec czego nie miał możliwości poczynienia oszczędności. Sąd wskazał również na zobowiązania finansowe pozwanego, które wynoszą ok. 560 euro miesięcznie. Wydatki te nie obejmują koszty dojazdów na rehabilitację, zakupu leków, opłat za mieszkanie, a także koszty bieżącego życia (wyżywienie, ubranie, środki czystości). Ich wysokość należy odnieść do kosztów utrzymania w N. Na gruncie wskazanych okoliczności Sąd uznał, że pozwany jest w stanie uczestniczyć w kosztach utrzymania powódki w kwocie po 300 zł miesięcznie.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniosła powódka, zarzucając mu:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż:

a) pozwany wyjechał do N.za zgodą powódki, której pozostawił cały majątek wspólny, podczas gdy pozwany opuścił rodzinę bez dokonania jakichkolwiek ustaleń w kwestiach majątkowych i do tej pory, mimo próśb powódki, utrudnia dokonanie podziału majątku wspólnego, którego koszt utrzymania w całości spoczywa na powódce;

b) pozwany przekazuje powódce 100 zł miesięcznie na koszty związane z utrzymaniem nieruchomości, podczas gdy przestał on przekazywać te pieniądze po wydaniu wyroku w sprawie I C 668/19, w którym Sąd Rejonowy w Szczytnie zobowiązał go do zapłaty na rzecz powódki połowy kosztów wymiany pieca;

c) powódka korzysta z pomocy rodziny, podczas gdy jest to tylko pomoc doraźna polegająca na użyczeniu samochodu od brata lub udzielaniu drobnych pożyczek, czy zakupu chemii przez syna, który pracuje w N.;

d) koszty leczenia pozwanej wynoszą 260 zł, podczas gdy wskazywała ona, że dodatkowo potrzebuje masaży minimum 2 razy w tygodniu, a ich koszt wynosi 250 zł miesięcznie;

e) pozwany na etapie wniesienia pozwu zarabiał 1661 euro, z pominięciem okoliczności, iż jako kierowca otrzymywał diety w wysokości ok. 400-500 euro dziennie;

f) pozwany mieszka z synem i ponosi połowę kosztów utrzymania mieszkania, podczas gdy z oświadczenia syna załączonego do akt sprawy wynika że od maja 2019 r. mieszka on sam i sam opłaca czynsz w wysokości 320 euro;

g) pozwany od września 2020 r. został uznany za niezdolnego do prowadzenia samochodów ciężarowych przez prac na wysokościach i może wykonywać jedynie lekkie prace, podczas gdy z dokumentacji medycznej wynika, że może wykonywać on w pełnym wymiarze godzin prace od lekkich do średniociężkich;

h) brak jest podstaw, by uznać, że pracodawca pozwanego jest w stanie skierować go do pracy na inne stanowisko, niewymagające wysiłku fizycznego, podczas, gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że pozwany zanim został zatrudniony jako (...), przez (...), lat pracował w N. w warsztacie (...) i w dużej firmie (...);

i) bezpodstawnym przyjęciu, że pozwany ponosi koszty leczenia w wysokości 100 euro oraz dodatkowe koszty dojazdów na rehabilitację, podczas gdy strona powodowa skutecznie temu zaprzeczyła i złożyła stosowne wnioski dowodowe, a pozwany sam przyznał, że leki kupił raz do tej pory w większych ilościach i kosztowało to 40 euro;

2. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak logicznej oceny wiarygodności zeznań pozwanego w kontekście zebranego materiału dowodowego;

b) art. 235² § 1 ust. 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o zobowiązanie pozwanego do przedłożenia historii rachunku bankowego za okres roku.

W konsekwencji, powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki alimentów w kwocie po 1000 zł miesięcznie; zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 2400 zł oraz 552 zł podatku VAT od tej kwoty tytułem opłaty za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu oraz kwotę 243,72 zł tytułem zwrotu poniesionych przez pełnomocnika wydatków; zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu za instancję odwoławczą, w tym kosztów zastępstwa procesowego powiększonych o podatek VAT; ewentualnie przyznanie na rzecz radcy prawnego M. S. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżąca podała, że Sąd I instancji wydał orzeczenie opierając się głównie na twierdzeniach strony pozwanej, którym bezkrytycznie dał wiarę bez logicznej ich oceny w kontekście całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Podała, że zeznania pozwanego ewoluowały w toku sprawy, a on przeinaczał fakty próbując wykazać, że stał się osobą niezdolną do pracy. W ocenie skarżącej, pogorszenia stanu zdrowia pozwanego zbiega się w czasie z wytoczeniem przez powódkę sprawy o alimenty. Skarżąca podała, że po upływie okresu niezdolności do pracy wyznaczonym na wrzesień 2020 r. pozwany prawdopodobnie będzie miał możliwość powrotu do pracy na zajmowanym stanowisku. Skarżąca zauważyła, że nawet przebywając na świadczeniu chorobowym, sytuacja finansowa pozwanego jest znacznie lepsza od sytuacji powódki i pozwala mu nałożenie alimentów w żądanym przez skarżącą zakresie.

Pełnomocnik powódki wniósł również uzupełnienie apelacji w przedmiocie orzeczenia zawartego w wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie z dnia 17 maja 2020 r. w sprawie o sygn. akt III RC 102/19 w przedmiocie zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania tj. § 10 ust. 4 w zw. z § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie jej kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w kwocie 1600 zł, powiększonej o podatek VAT. W ocenie skarżącej w sytuacji, gdy Sąd w związku z częściowym wygraniem sprawy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 800 zł powiększoną o podatek VAT oraz zwrot kosztów dojazdu, pozostała część wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi w kwocie 1600 zł powiększona o podatek VAT powinna zostać przyznana ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Szczytnie.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od powódki kosztów postępowania apelacyjnego w całości.

W uzasadnieniu pozwany podał, że w 2019 r. proponował powódce kwotę 120 000 zł tytułem spłaty części jego udziału we wspólnym domu stron, jednakże powódka nie zgodziła się na takie rozwiązanie. W ocenie pozwanego, powódka mogłaby kupić za proponowaną przez pozwanego kwotę małe mieszkanie i tym samym obniżyć koszty swojego utrzymania. Pozwany wskazał, że przez 2 lata opłacał synowi czynsz za mieszkanie w wysokości 2000 zł miesięcznie, a córce od 2014 r. do 2019 r. przekazywał po 250 euro miesięcznie na koszty związane z jej kształceniem na studiach. Wskazał, że nie przekazuje już kwoty po 100 zł miesięcznie powódce na koszty utrzymania domu, ponieważ nie korzysta z tej nieruchomości. Pozwany podał ile wynosi jego dochód i miesięczne koszty utrzymania i zauważył, że powódka nie przedłożyła żadnych faktur potwierdzających ponoszone przez nią wydatki. Podał, że na początku pobytu syna w N.udostępnił on synowi mieszkanie, za które ponosił opłaty w całości. Wskazał, że z załączonej do akt sprawy dokumentacji medycznej jednoznacznie wynika, że pozwany ma zakaz podejmowania pracy i cały czas przebywa na zwolnieniu lekarskim. Podał, że w (...) r. zmarł ojciec powódki, który pozostawił po sobie mieszkanie i jeżeli powódka znajduje się w trudnej sytuacji to powinna żądać spłaty od pozostałych spadkobierców, co w dużym stopniu wpłynęłoby na jej sytuację.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Wbrew zarzutom zawartym w apelacji Sąd Okręgowy uznał, że Sąd I instancji ustalił wszystkie okoliczności faktyczne i trafnie powołał się na przepisy art. 60 § 2 k.r.o. oraz art. 135 § 1 k.r.o. Art. 135 § 1 k.r.o., które obligują do badania potrzeb uprawnionego, czyli powódki i możliwości zarobkowych zobowiązanego, czyli pozwanego. Sąd Rejonowy w Szczytnie przeprowadził wnikliwą analizę zebranego materiału dowodowego i wyprowadził logiczne wnioski. Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela i przyjmuje za własne dokonane przez Sąd I instancji ustalenia w zakresie faktycznej podstawy rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy uznał, że sytuacja skarżącej po rozwiązaniu małżeństwa z pozwanym uległa pogorszeniu. Samodzielnie prowadzi ona gospodarstwo domowe. Z powodu schorzeń zdrowotnych nie jest w stanie podjąć pracy zarobkowej i jej jedyne źródło utrzymania stanowią świadczenia socjalne w łącznej kwocie ok. 928,59 zł. Wydatki, które ponosi skarżąca w związku z utrzymaniem domu oraz zakupem leków i rehabilitacją pochłaniają większość jej dochodów, a w związku z tym jej sytuacja finansowa jest trudna. Jednocześnie, Sąd Okręgowy dostrzegł, że sytuacja finansowa pozwanego jest lepsza niż powódki. Uwzględniając okoliczności sprawy, Sąd Okręgowy uznał, że gdyby strony nadal funkcjonowały wspólnie i wspólnie też prowadziły gospodarstwo domowe, to wskutek połączenia dochodów sytuacja materialna skarżącej byłaby lepsza, niż po orzeczeniu rozwodu.

Wysokość świadczeń mających pochodzić od pozwanego i stanowić wsparcie utrzymania powódki wynika z uwzględnienia stopnia pogorszenia się jej sytuacji materialnej, jako małżonka niewinnego, a także zasady słuszności. Odpowiedni charakter świadczenia klasyfikuje jego wysokość pomiędzy granicą poziomu niedostatku, a zrównaniem stopy życiowej obojga rozwiedzionych małżonków. Obowiązek alimentacyjny małżonka wyłącznie winnego nie sięga co do zasady tak daleko, aby miał on zapewnić byłemu małżonkowi równą stopę życiową, jednakże nie jest przy tym ograniczony do zaspokajania tylko tych usprawiedliwionych potrzeb, o których mówi art. 60 § 1 k.r.o., czyli umożliwiających funkcjonowanie ponad poziomem niedostatku.

Uwzględniając więc powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że adekwatna do nich jest kwota 500 zł miesięcznie przekazywana przez pozwanego na rzecz powódki. Sąd Okręgowy podwyższył zatem alimenty zasądzone na rzecz powódki przez Sąd Rejonowy o kwotę 200 zł. W ocenie Sądu Okręgowego kwota 500 zł miesięcznie pochodząca od pozwanego umożliwi skarżącej funkcjonowanie na poziomie zbliżonym do tego, z jakiego korzystała w czasie funkcjonowania małżeństwa.

Sąd Okręgowy zarzuty skarżącej uwzględnił tylko częściowo, bowiem nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz powódki od pozwanego kwoty po 1000 zł miesięcznie, jak żądała tego skarżąca. Uwzględniając obecną sytuację życiową pozwanego, Sąd Okręgowy uznał, że alimenty w tej wysokości pozbawiłyby pozwanego środków na jego utrzymanie w zbyt dużym stopniu i spowodowałyby, że sytuacja finansowa skarżącej byłaby lepsza od sytuacji pozwanego. Potrzeby stron są porównywalne i każde z rozwiedzionych małżonków winno dysponować na swoje utrzymanie podobną kwotą. Zasądzenie alimentów w kwocie po 500 zł miesięcznie wyrównuje wysokość środków finansowych jakie każda ze stron będzie miała do dyspozycji w skali miesiąca. Sąd Okręgowy dostrzegł w pewnym stopniu skomplikowaną sytuację życiową pozwanego, który obecnie jest niezdolny do pracy na dotychczasowym stanowisku (...) samochodów (...) Jego miesięczny dochód stanowi zasiłek chorobowy w kwocie 1344 euro miesięcznie. Koszty utrzymania pozwanego, który mieszka w N. są wyższe niż koszty utrzymania skarżącej. Pozwany na czas przeprowadzania postępowania w niniejszej sprawie nie zarabował, nie można jednoznacznie stwierdzić kiedy będzie w stanie wrócić do pracy. Stąd też Sąd Okręgowy nie mógł uwzględnić żądania skarżącej w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy w postępowaniu apelacyjnym rozpoznał również apelację pełnomocnika powódki w części dotyczącej zasądzenia kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce przez pełnomocnika z urzędu. Sąd Okręgowy uznał rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w tym zakresie za słuszne. Podzielił również w całości ustalenia wskazane przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu rozstrzygnięcia. Sąd I instancji słusznie zastosował reguły odnoszące się do kosztów procesu i ich ponoszenia odpowiednio do wyniku procesu.

Sąd Okręgowy w konsekwencji uwzględnił częściowo apelację powódki ustalając alimenty na poziomie 500 zł miesięcznie. W tym zakresie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok zmienił (punkt 1), w pozostałym natomiast na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki (punkt 2).

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd nie obciążył pozwanego kosztami procesu za II instancję na rzecz powódki (punkt 3).

Na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, przy uwzględnieniu wyniku sprawy Sąd Okręgowy przyznał ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Szczytnie na rzecz radcy prawnego M. S. wynagrodzenie w kwocie 300 zł powiększone o podatek VAT (punkt 4).

Marta Banaś-Grabek Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska